

Faglig vejledning:

Sidemandsoplæring småbørnsundersøgelse 8 mdr.- 6 år

Personale gruppe:/gældende for: Klinikassistenter	Udarbejdet af: Tandlæge Christina Greffel	Ansvarlig: Det principielle ansvar: Overtandlæge Anne Kaae-Nielsen
Dato for ikraftsættelse: Jan 2021	Sidst ajourført: Nov 2023 Tandlæge Christina Greffel	Ajourføring af denne instruktion sker ved fremkomst af nye faglige/videnskabelige anbefalinger og senest: 2027

Uddannelse/forudsætninger: Sidemandsoplæring foretages af en eller flere klinikassistenter, der har varetaget småbørnsundersøgelser gennem længere tid.

Oplæringen består af en teoretisk del og en praktisk del.

Den teoretiske del kan enten være en gennemgang og læsning af det materiale der er samlet i RKT til oplæring af klinikassistenter til småbørnsundersøgelse (Drejebog - småbørnsundersøgelser), eller være AOP modulet "tandpleje 0-6 år".

Den praktiske del skal alle, også dem der har AOP modul "tandpleje 0-6 år", gennemføre.

Sidemandsoplæring skal dokumenteres med mindst 5 gennemførte undersøgelser. Registreres i en logbog, hvor klinikassistenten der er underopplæring, er ansvarlig for registreringerne af de gennemførte undersøgelser.

Logbogen kan findes på: [Lokale Broer<Tandplejen<Instrukser - Standarder - Procedurer<Instrukser<Instrukser - Caries<logbøger](#)

Gemmes elektronisk på F-drevet i teamets mappe, som PDF fil under eget navn.

Formål: Uddelegering af småbørnsundersøgelser og profylaktiske tiltag, dvs. klinisk undersøgelse af alle 8 mdr. - 6 årige i Randers kommunale Tandpleje til særligt uddannede eller oplærte klinikassistenter, for at forebygge udviklingen af caries, samt informere om god tandsundhed.

Opgave afgrænsning: Uddelegeringen omfatter kun undersøgelser og profylaktiske tiltag på de 8 mdr. – 6 årige

Instruktion:

Den teoretiske del, består af 3 dele: **vejledninger**, **bilag** og **instrukser**, som udgør "Drejebog – småbørnsundersøgelser".

Hvis man ikke har gennemført AOP "tandpleje 0-6 år", skal disse teoretiske dele gennemgås.

Vejledningerne omhandler hvad en undersøgelse skal indeholde på de årgange vi indkalder i småbørns kategorien: 8 mdr., 3 år, 4½ år og 6 år.

Dertil er der en række **bilag** der skal understøtte det der skal vurderes til en undersøgelse:

Bilag 1: mundhygiejne og instruktion

Bilag 2: caries

Bilag 3: hypoplastisk emalje

Bilag 4: tandfrembrud

Bilag 5: tandstilling

Bilag 6: medicin

Bilag 7: risikovurdering

Bilag 8: sukker indtag

Bilag 9: traume

Bilag 10: søvn

Bilag 11: erosioner

Bilag 12: slimhinder

Bilag 13: slid

Instruksen til "uddelegering af småbørnsundersøgelse" skal gennemgås, og andre relevante instrukser, som ikke er en del af bilagene 1-13 gennemgås:

- Anvendelse af fluorid og tandpasta i Randers Kommune Tandpleje
- Instruktion af udførelse af intraoralt røntgen / enoralt røntgen
- Afpudsning med roterende instrumenter og bløde belægninger og misfarvninger
- Tandrensning af supra gingival tandsten
- Håndexcavering og ilæg af midlertidig fyldning
- Traume

OBS anvendelse af profylaktisk fluorid: se "sidemandsoplæring i anvendelse af fluorid"

Hvor kan du finde:

Vejledninger og bilag findes her: [Lokale Broer<Tandplejen<Instrukser - Standarder - Procedurer<Instrukser<Drejebog for småbørnsundersøgelser 10 mdr. – 6 år](#)
samt på F drevet: [Drejebog – småbørnsundersøgelser](#)

Vejledninger og bilag kan bruges som opslagsværk senere ved behov

Instrukserne findes her: [Lokale Broer<Tandplejen<Instrukser - Standarder - Procedurer<Instrukser<Instrukser - Caries](#) under faglige instrukser og uddelegeringer.

Og **logbøgerne** findes samme sted under logbøger

Derudover skal følgende gennemgås:

- Randers Model
- Behov
- TK2: SCOR kort, anamneseskema, skabeloner og fraser, behov sætning og risikovurdering på stamkort: **rød/gul/grøn**.
- SCOR kort ([Lokale Broer<Tandplejen<Politikker og vejledninger<Vejledninger<Vejledning - patienter](#) eller på F drevet: **ONBOARDIG TDL-TP-KA**)

Der kan introduceres til **den praktiske del** ved at se "over skulderen"/assistere til en eller flere undersøgelser hos en klinikassistent der allerede har kompetencen i småbørnsundersøgelser.

Det bør være én KA der hovedsagligt står for oplæringen, men man kan med fordel se over skulderen/kalibrere med andre KA'er der har kompetencen, undervejs i oplæringsforløbet.

Inden den første patient:

Instruktion og træning i at holde på spejl og sonde, evt. på kollega, dukke eller model.

Få systematik i din fremgangsmåde: fx ok først, derefter uk, antal tænder (temp/perm), caries, MH osv...

Instruktion til at placere barnets hoved, fx vha. nakkestøtten, så man har et godt overblik og kan få finger støtte, når der skal holdes ud i læber, kinder og tunge.

Vigtigt med tørlægning: drytips, vatruller, luft og (krøl)sug.

Evt. instruktion at indfarvning og tandbørste instruktion.

Evt. sidemandsoplæring til anvendelse af fluorid

Se og sondere caries og plaque klinisk.

Inden barnet er i stolen:

Der kan være forskellige måder/metoder at vurdere barnet (og forældre) på inden undersøgelsen begynder, og det er vigtigt man finder sin egen.

Det efterfølgende er sikkert langt fra fyldestgørende og vil kun være en guideline. Den kompetence holdende KA har sikkert mere at byde ind med, end der kan nedfældes i denne vejledning.

Læs altid journalen godt igennem og dan dig et overblik: fx tidl. caries historie og evt. søskendes caries erfaring, sygdom, mundhygiejne og Kooperation.

Nogle tips og tricks:

Brug noget tid med pt (og forældre) i venteværelset, gerne i øjenhøjde.

Nogle børn gennemfører fx kun en us hvor de står på gulvet eller sidder ved mor og der bliver talt tænder/kigget med en finger.

Ligge stolen ned inden barnet kommer ind, så det bare kan kravle op eller blive løftet op i stolen.

Nogle finder tryghed i at ligge hos en forældre i stolen og nogle gange er det show and tell: fx vise hvordan man kigger på tænderne på en model eller dukke, evt. hvis barnet selv har en dukke/bamse med.

Når der skal spørges ind til **anamnesen**: får dit barn nogen former for medicin, nogen former for allergi?

Har dit barn nogen former for skjult handicap/andet der er vigtigt for os at vide når han/hun er her?

Mens barnet er i stolen:

Hjælpemidler til barnet: en bamse med, en pude under benene, mor/far der holder i hånden, ligge ved forældre, solbriller eller en klud for øjnene, musik i ørerne (skal med hjemmefra).

Opdatere anamnese.

Introduktion af us til barnet: prøve luft på fx hænder, kinder, hage inden det prøves i munden.

Ved følsomme tænder/hypoplastiske tænder kan der tørlægges med en vatpellet eller en vatrulle.

Tælle barnets fingre med sonden eller andet show and tell, som fx at man kigger på tænderne på en model eller dukke, evt. hvis barnet selv har en dukke/bamse med.

Hellere gå langsommere frem fx kun at kigge på tænderne med en finger end slet ikke at få lov til at se barnet ind i munden, hvis barnet ikke er tryk ved luft og sonde.

Er barnet tryk til en almindelig undersøgelse, undersøger tænderne med spejl, sonde og trefunktionssprøjte. Her kan tænderne fx tælles, imens der undersøges.

Igen få systematik i den måde der kigges på tænderne, så man kommer det hele igennem: caries, mundhygiejne/plaque, sammenbid/tandfrembrud- og stilling, herunder brug af sut/tommelfinger, erosioner, slimhinder.

Har barnet caries eller andet der skal vurderes af en tandplejer eller tandlæge, informeres forældre og barn om dette.

Ligeledes informeres forældre og barn om tilvænning og om at behandlingen (SEAL, FF, fyldning, skråløbning, ex) vurderes af tandlæge/tandplejer. Det kan være aktuelt at have en samtale om kost/kostvaner, eller evt. henvise til en kostvejleder.

Har barnet sundt tandsæt, indkaldes barnet igen efter Randersmodellens indkaldeintervaller: **grøn pt.**

VIGTIGT: at skelne mellem de forskellige aldre:

fokus punkter ved 8 mdr.: kost, tandbørstning, sutteflaske, amning, 1. tand (evt. tandskader)

fokus punkter ved 3 år: kost til us, sut/tommelfinger, tandpleje rutine/vane/forældrekoop/pt kost til tandbørstning, tandfrembrud

fokus punkter ved 4½ år: koop til us, sut, tandpleje rutine/vane/forældrekoop/pt koop til tandbørstning, tandfrembrud

fokus punkter ved 6 år: koop til us, tandskifte/tandstilling: uk/ok front, 6+/6- -6/+6, MIH, tandpleje rutine/vane/forældrekoop/pt koop til tandbørstning, indfarvning og instruktion

Profylaktiske tiltag:

Fluorid behandling: på OBS caries, hypoplastiske tænder, skråslebne tænder

Tandbørstning: vis evt. på barnet mens det ligger i stolen, få forældrene til at børste på barnet. Tips til forældrene: holde ud i kind, barnet ligger ned, lille børste hoved på tandbørsten, mængden af tandpasta, fluorid indhold tandpasta (1450 ppm), børste på tværs fx ved tandfrembrud eller distalt beslebne tænder.

Indfarvning

Instruktion i approximal renhold: tandtråd/soft picks

Kostsamtale: henvisning til via tandplejer/tandlæge til Pia Johanson

Efter undersøgelsen:

Info til forældre om dagens undersøgelse, fremhæv fx det der fungerer/de gør godt, anbefalinger ang tandbørstning og tandpasta, forældrehjælp og kost/drikkevaner.

Der kan spørges ind til barnets søvn mønster/sovevaner, og henvises til vejledning hvis der er problemer med dette.

Risikovurdering, behov, journalskrivning: skabelon/fraser

Hvis barnet skal indkaldes igen som gul/rød patient husk journalisering af hvad de skal kaldes ind til og noter det også i behovet: FX profylakse, traume, tilvænning.

Hvis der ved undersøgelsen konstateres noget der gør, at man mister overblik eller det bliver for komplekst, så der opstår usikkerhed, kan der oprettes behov hos tandplejer eller tandlæge til næste besøg.

Hvad gør man hvis barnet ikke vil i stolen/undersøges: gå langsomt frem, prøv andre tilgange, tilvænning

Hvornår skal de så ses igen: vurdering baseres ud fra indtryk fra besøget, forældres fortælling om hvordan det går med tandbørstningen hjemme, kostvaner, fremmøde/udeblivelser: GUL pt: 6 mdr./ RØD pt: 3 mdr.

Patientsikkerhed: Det er vigtigt man selv føler sig klar. Der kan evt. laves flere end 5 superviserede us inden man selv står med det alene. Altid hente hjælp hos teamets autoriserede fagpersoner ved den mindste tvivl om den delegerede opgaves indhold eller forløb. Dette gælder begge KA.
